

Sygn. akt I C 142/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 stycznia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Andrzej Kirsch

Protokolant st. sek. sąd. Joanna Makać

po rozpoznaniu w dniu 14 stycznia 2020 r. w Siedlcach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. Ś., U. Ś. i K. Ś.

przeciwko Towarzystwu (...) S.A. z siedzibą w W.

o zadośćuczynienie, odszkodowanie i rentę

I. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powódki A. Ś. kwotę **65.550 zł** (sześćdziesiąt pięć tysięcy pięćset pięćdziesiąt złotych) tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty,

II. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powódki A. Ś. kwotę **4.000 zł** (cztery tysiące złotych) tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 18 stycznia 2019r. do dnia zapłaty,

III. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powódki U. Ś. kwotę **56.400 zł** (pięćdziesiąt sześć tysięcy czterysta złotych) tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty,

IV. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda K. Ś. kwotę **56.400 zł** (pięćdziesiąt sześć tysięcy czterysta złotych) tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty,

V. w pozostałej części powództwo A. Ś., U. Ś. i K. Ś. oddala,

VI. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów: A. Ś. kwotę 2.472,76 zł (dwa tysiące czterysta siedemdziesiąt dwa złote i siedemdziesiąt sześć groszy), U. Ś. kwotę 5.641,31 zł (pięć tysięcy sześćset czterdzieści jeden złotych i trzydzieści jeden groszy) i K. Ś. kwotę 5.641,31 zł (pięć tysięcy sześćset czterdzieści jeden złotych i trzydzieści jeden groszy), tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu,

VII. nakazuje pobrać od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego w Siedlcach) kwotę 1.100 zł (jeden tysiąc sto złotych) tytułem brakującej części opłaty od pozwu,

VIII. zwraca powodom A. Ś., U. Ś. i K. Ś. ze Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego w Siedlcach) kwotę 462,80 zł (czterysta sześćdziesiąt dwa złote i osiemdziesiąt groszy) tytułem niewykorzystanej zaliczki na poczet kosztów opinii biegłej.

UZASADNIENIE

W dniu 4 lutego 2019 r. wpłynął do Sądu Okręgowego w Siedlcach pozew A. Ś., U. Ś. i K. Ś., w którym powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w W. następujących kwot:

A. Ś.:

- **85.500 zł** tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wskutek śmierci męża P. Ś., wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty,
- **30.000 zł** tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej wskutek śmierci męża P. Ś., wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty,
- **4.000 zł** tytułem odszkodowania stanowiącego zwrot pełnych kosztów pogrzebu męża P. Ś., wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty,

U. Ś.:

- **76.400 zł** tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek śmierci ojca P. Ś., wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty,

K. Ś.:

- **76.400 zł** tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek śmierci ojca P. Ś., wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu podniesiono, że w dniu 18 kwietnia 2018 r. w Ł. doszło do wypadku komunikacyjnego, w wyniku którego P. Ś. doznał wielonarządowego urazu, który skutkowało jego zgonem w dniu 28 kwietnia 2018 r.

Pełnomocnik powodów stwierdził, że P. Ś. był mężem A. Ś. oraz ojcem U. Ś. i K. Ś.. W uzasadnieniu pozwu dość szeroko scharakteryzowane zostały relacje łączące wszystkich powodów z osobą zmarłą.

W uzasadnieniu pozwu podniesiono również, że w wyniku śmierci P. Ś. znacznemu pogorszeniu uległa sytuacja życiowa jego żony A. Ś.. Pełnomocnik powódki stwierdził również, że dzięki pracowitości i zaradności P. Ś. jego rodzina żyła na dobrym poziomie, niczego jej nie brakowało. P. Ś. dbał o dom, wyremontował go, wykonywał wszystkie cięższe prace na posesji, przygotowywał opał na zimę, a bezpośrednio przed wypadkiem rozpoczął budowę garażu, wylał fundamenty, wykonał ogrodzenie posesji i naprawił schody.

Pełnomocnik powódki A. Ś. podniósł również w uzasadnieniu pozwu, że w toku postępowania likwidacyjnego znacząco zaniżona została kwota odszkodowania mającego zrekompensować powódce poniesione koszty pogrzebu męża, ponieważ pozwane towarzystwo wypłaciło jedynie połowę kwoty objętej fakturą nr (...).

W dniu 1 marca 2019 r. wpłynęła do akt sprawy odpowiedź na pozew pełnomocnika pozwanego, w której nie uznano powództwa, wniesiono o jego oddalenie w całości i zasądzenie od każdego z powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwane towarzystwo przyznało swoją odpowiedzialność za skutki przedmiotowego wypadku i potwierdziło wypłatę na rzecz każdego z powodów stosownych kwot:

A. Ś. – 34.450 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć męża oraz 12.022,98 zł i 650 zł – tytułem częściowego zwrotu kosztów pogrzebu męża,

U. Ś. – 23.600 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć ojca,

K. Ś. – 23.600 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć ojca.

Pełnomocnik pozwanego stwierdził, że dotychczas wypłacone kwoty rekompensują krzywdy powodów, a dalej idące z tego tytułu żądania są wygórowane i nieudowodnione. W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew zarzucono również, że powódka A. Ś. nie udowodniła, iż skutek śmierci męża P. Ś. doszło do znacznego pogorszenia jej sytuacji życiowej, ponieważ roszczenie w tym zakresie oparte jest wyłącznie na argumentacji, że zmarły mąż miesięcznie otrzymywał wynagrodzenie za pracę w kwocie 2.400 zł brutto. Brak jest zatem przesłanek do przyjęcia, zdaniem pełnomocnika pozwanego, że nastąpiło jakiegokolwiek pogorszenie sytuacji majątkowej powódki. W odniesieniu do żądania zapłaty na rzecz powódki kwoty 4.000 zł tytułem odszkodowania za poniesione koszty pogrzebu, strona pozwana stwierdziła, że koszty pogrzebu przedstawione przez powódkę nie są adekwatne do norm przyjętych w społeczności, w której żył zmarły.

W dniu 15 marca 2019 r. wpłynęło do akt sprawy pismo procesowe pełnomocnika powodów, w którym rozszerzone zostało powództwo w odniesieniu do powódki A. Ś.. Roszczenie w zakresie odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej powódka A. Ś. rozszerzyła do kwoty 40.000 zł (pierwotnie żądała z tego tytułu kwoty 30.000 zł). Powódka A. Ś. dodatkowo zgłosiła żądanie zasądzenia na jej rzecz od pozwanego towarzystwa ubezpieczeniowego kwoty 1.000 zł miesięcznie tytułem renty, stosownie do treści art. 446 par. 2 kc, płatnej do dnia 10-go każdego miesiąca, poczynając od dnia 28 kwietnia 2018 r., wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat (k. 119-120v).

W uzasadnieniu rozszerzonego powództwa, pełnomocnik powódki stwierdził, że dochodzona renta w kwocie 1.000 zł miesięcznie ma na celu zrekomensować powódce różnicę pomiędzy przyznaną na jej rzecz przez ZUS rentą rodzinną w kwocie 615 zł miesięcznie, a utraconą przez nią kwotę dochodu męża, tj. kwotę 1.600 zł miesięcznie.

Na rozprawie w dniu 14 stycznia 2020 r. pełnomocnicy stron podtrzymywali swoje dotychczasowe stanowiska procesowe (stanowisko pełnomocników stron zarejestrowane na rozprawie w dniu 14 stycznia 2020 r. – 00:58:48-01:03:35).

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

W dniu 18 kwietnia 2018 r. w miejscowości Ł. miał miejsce wypadek drogowy, w wyniku którego P. Ś. doznał urazu wielonarządowego, skutkującego jego zgonem w dniu 28 kwietnia 2018 r.

Sprawca zdarzenia R. J. została uznana winną spowodowania wypadku drogowego i skazana za ten czyn wyrokiem Sądu Rejonowego w Węgrowie, wydanym w dniu 13 grudnia 2018 r. w sprawie II K 471/18.

Pozwane Towarzystwo (...) S.A. z siedzibą w W. przyjęło swoją odpowiedzialność za skutki przedmiotowego zdarzenia.

P. Ś. w chwili śmierci miał 53 lata. Był mężem A. Ś. oraz ojcem U. Ś. i K. Ś.. Bezpośrednio przed śmiercią zamieszkiwał wraz z żoną i dziećmi w domu jednorodzinnym w miejscowości K.. A. Ś. i P. Ś. byli zgodnym, kochającym się i szczęśliwym małżeństwem. W związku małżeńskim pozostawali od wielu lat. Więzy emocjonalne powódki A. Ś. z mężem były serdeczne, harmonijne, oparte na wzajemnym szacunku i wspieraniu się na co dzień. Ze związku małżeńskiego powódki z P. Ś. urodziło się dwoje dzieci, które były przez nich zgodnie wychowywane. A. Ś. i P. Ś. pracowali zawodowo. Wolny czas spędzali na oglądaniu telewizji, rozmowach, spacerach, pracach na posesji. Cierpienia A. Ś. po śmierci męża były długotrwałe, a ich intensywność znaczna. Po około siedmiu miesiącach po śmierci męża wystąpiła u powódki typowa żaloba, która nie przekroczyła jednego roku. Wypadek, a następnie śmierć męża były bezpośrednimi przyczynami urazów psychicznych, których doznała powódka. Okres żaloby u powódki zakończył się, powróciła ona do pełnienia ról społecznych, obecnie nie wymaga ona opieki psychologicznej ani psychiatrycznej.

Powódka A. Ś. w chwili śmierci męża pracowała w sklepie w W.. Obecnie pracuje w tym samym miejscu. W kwietniu 2018 r. otrzymywała wynagrodzenie za pracę w kwocie 1.800 zł netto miesięcznie, a obecnie zarabia 1.900 zł netto miesięcznie.

W związku ze śmiercią męża, powódka A. Ś. otrzymała od ZUS rentę rodzinną, którą aktualnie pobiera w wysokości 1.200 zł miesięcznie.

Powódka A. Ś. poniosła koszty pochówku męża. Poniosła ona również koszty wykonania nagrobka i kostki wokół grobu w łącznej kwocie 8.000 zł. Powyższy wydatek został udokumentowany fakturą nr (...) z dnia 16 sierpnia 2018 r., wystawioną przez T. K..

Powódka U. Ś. w dacie śmierci ojca była osobą pełnoletnią, była panną i nie posiadała dzieci. Mieszkała razem ze swoimi rodzicami. Z mamą i bratem mieszka do chwili obecnej. W 2017 r. ukończyła studia wyższe. W kwietniu 2018 r. zatrudniła się jako recepcjonistka w klinice stomatologicznej i otrzymywała wynagrodzenie za pracę w kwocie 2.300 zł netto miesięcznie. Rodzice wspierali ją finansowo przekazując jej kwoty od 300 do 400 zł miesięcznie, które powódka wydatkowała m.in. na koszty dojazdu do W.. Obecnie powódka pracuje w W. w biurze i otrzymuje wynagrodzenie w kwocie 2.300 zł netto miesięcznie. Nie założyła jeszcze własnej rodziny. Podjęła kolejne studia w W.. Powódka studiuje w systemie zaocznym, płaci za studia kwotę 740 zł miesięcznie. Powódka korzysta z finansowego wsparcia matki, która przekazuje jej kwotę 300-400 zł miesięcznie. U. Ś. miała prawidłową więź z ojcem, typową dla rodzica i dorosłego dziecka. Ojciec był dla powódki osobą ważną, bliską, a jego śmierć była dla niej dotkliwą stratą. Powódka zareagowała na śmierć ojca typową żałobą, która nie przekroczyła okresu jednego roku. Nie ujawniała tego cierpienia wzmoczoną ekspresją. Dopiero po około roku pozwoliła sobie na jednorazowe ujawnienie silnych, przykrych uczuć. Obecnie powódka nie wymaga opieki psychologicznej ani psychiatrycznej, nie wymagała jej także wcześniej. Powódka w pełni powróciła do pełnienia ról społecznych.

Powód K. Ś. w chwili śmierci ojca zamieszkiwał wraz z rodzicami i siostrą. W kwietniu 2018 r. był już osobą pełnoletnią, nie uczył się, był kawalerem i nie posiadał dzieci. Pracował wówczas w W. jako kierowca i otrzymywał wynagrodzenie za pracę w kwocie 2.500 zł netto miesięcznie. W niewielkim jedynie zakresie korzystał z pomocy rodziców. Pomoc ta głównie wyrażała się w tym, że zamieszkiwał w domu rodzinnym nieodpłatnie. Po śmierci ojca K. Ś. musiał przejąć większość jego obowiązków. Porządkował posesję, przygotowywał opał na zimę, rozpałał w piecu, skończył część prac budowlanych dotyczących garażu, które rozpoczął ojciec. K. Ś. miał prawidłową więź z ojcem, typową dla rodzica i dorosłego dziecka. Ojciec był dla powoda osobą ważną, bliską, a jego śmierć była dla niego dotkliwą stratą. Powód zareagował na śmierć ojca typową żałobą, która nie przekroczyła okresu jednego roku. Swoje przywiązanie do ojca wyrażał opiekując się matką i wypełniając jego obowiązki. Nie ujawniał cierpienia wzmoczoną ekspresją. Obecnie powód nie wymaga opieki psychologicznej ani psychiatrycznej, nie wymagał jej także wcześniej. Powód w pełni powrócił do pełnienia ról społecznych.

Bezpośrednio przed wypadkiem P. Ś. pracował jako robotnik drogowy w Zarządzie Dróg Powiatowych w W.. Otrzymywał wynagrodzenie za pracę w kwocie około 1.800 zł netto miesięcznie. Nie pracował nigdzie dorywczo i nie uzyskiwał dodatkowych dochodów. Z otrzymywanego wynagrodzenie za pracę, P. Ś. przekazywał swojej żonie kwotę około 1.200 zł miesięcznie, a pozostałe 600 zł przeznaczał na koszty eksploatacyjne domu mieszkalnego i swoje drobne potrzeby. Otrzymywaną od męża kwotę 1.200 zł powódka A. Ś. przeznaczała na swoje potrzeby, na potrzeby męża i częściowo potrzeby córki U. Ś.. Wydatkowała tę kwotę na artykuły spożywcze, ubrania, obuwie, środki czystości, środki higieny osobistej itp. Małżonkowie Ś. posiadali oszczędności w kwocie około 20.000 zł. Raz do roku cała rodzina wyjeżdżała na wakacje nad polskie morze.

W piśmie z dnia 12 listopada 2018 r. powodowie zgłosili pozwanemu swoje roszczenia w zakresie zadośćuczynienia i odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej. Pismo zostało doręczone pozwanemu w dniu 19 listopada 2018 r. W piśmie z dnia 31 grudnia 2018 r. powódka A. Ś. uzupełniła swoje roszczenia i wniosła uzupełniająco o przyznanie i wypłatę kwoty 16.111,98 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu. Żądanie zawarte w tym piśmie obejmowało kwotę 8.000 zł, stanowiącą koszty nagrobka i kostki przy grobie.

Decyzją z dnia 14 grudnia 2018 r. pozwane towarzystwo przyznało każdemu z powodów kwotę po 8.000 zł tytułem bezspornej kwoty zadośćuczynienia za krzywdę będącą wynikiem śmierci osoby bliskiej.

Decyzją z dnia 18 stycznia 2019 r. pozwane towarzystwo poinformowało powódkę A. Ś. o przyznaniu jej zadośćuczynienia w łącznej kwocie 34.450 zł i po uprzedniej wypłacie kwoty 8.000 zł, o dopłacie kwoty 26.450 zł. Przyznano jej również i wypłacono tytułem zwrotu kosztów pogrzebu kwotę 12.022,98 zł i odmówiono przyznania odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej. Kwotę wynikającą z faktury (...) pozwany zwrócił jedynie w 50%, tj. do kwoty 4.000 zł. Decyzją z dnia 25 lutego 2019 r. pozwany przyznał i dopłacił powódce A. Ś., tytułem zwrotu kosztów pogrzebu, dodatkowo kwotę 650 zł w oparciu o zaświadczenie z parafii (300 zł) i fakturę nr (...) (k. 350 zł).

Decyzją z dnia 18 stycznia 2019 r. pozwane towarzystwo poinformowało powodów U. Ś. i K. Ś. o przyznaniu im zadośćuczynienia w łącznej kwocie po 23.600 zł na rzecz każdego z nich i po uprzedniej wypłacie kwoty 8.000 zł, o dopłacie kwot po 15.600 zł na rzecz każdego z nich.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów: odpisów aktów stanu cywilnego (k. 13-15), wyroku Sądu Rejonowego w Węgrowie, wydanego w dniu 13 grudnia 2018 r. w sprawie II K 471/18 (k. 16-17), pisma o wysokości wynagrodzenia z dnia 17 kwietnia 2018 r. i umowy o pracę z dnia 31 października 2017 r. (k. 18-19), wezwania do zapłaty z dnia 12 listopada 2018 r. (k. 39-41), potwierdzenia odbioru (k. 42), uzupełnienia zgłoszenia szkody z dnia 31 grudnia 2018 r. (k. 43-43v), faktury nr (...) z dnia 16 sierpnia 2018 r. (k. 44), decyzji o przyznaniu i wypłacie świadczeń (k. 45-53v), zeznań świadków B. M., W. C. i A. W. zarejestrowanych na rozprawie w dniu 27 marca 2019 r., opinii sądowo-psychologicznej z dnia 2 sierpnia 2019 r. biegłej M. M. (k. 156-164), zeznań powodów zarejestrowanych na rozprawie w dniu 14 stycznia 2020 r.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, dodany został do art. 446 kc paragraf 4 o treści: „sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę”. Zatem zobowiązanym do naprawienia szkody na podstawie art. 446 par. 4 kc jest podmiot, który ponosi odpowiedzialność deliktową za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia, a w konsekwencji śmierć bezpośrednio poszkodowanego.

W myśl art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. – o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, „z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia”. Artykuł 35 stanowi natomiast, iż „ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych jest objęta odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu”. Zatem nie ulega wątpliwości, że co do zasady ciąży na pozwanym Towarzystwie (...) S.A. z siedzibą w W. obowiązek odszkodowawczy, ponieważ sprawczyni wypadku zawarła z pozwanym umowę ubezpieczenia w zakresie oc i wypadek zdarzył się w okresie odpowiedzialności pozwanego (fakt przyznany przez pozwanego).

Przewidziane w art. 446 par. 4 kc zadośćuczynienie ma kompensować uszczerbek niemajątkowy doznany przez najbliższych członków rodziny zmarłego. Kompensacji podlega krzywda, a więc w szczególności cierpienie, ból i poczucie osamotnienia po śmierci najbliższego członka rodziny. Zadośćuczynienie pieniężne przyznane na podstawie art. 446 par. 4 kc ma na celu przede wszystkim złagodzenie cierpień fizycznych i psychicznych członków rodziny będących wynikiem śmierci najbliższej osoby, a także ma pomóc im przystosować się do nowej rzeczywistości. Kwestia zadośćuczynienia pieniężnego stwarza wiele problemów w praktyce, gdyż szkoda niemajątkowa jest bardzo trudna do ustalenia i wymierzenia. Przepisy kodeksu nie zawierają żadnych kryteriów, jakie należy uwzględnić przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia pieniężnego, w dużej mierze wypracowała je judykatura, szczególnie orzecznictwo Sądu Najwyższego. W ocenie Sądu, odnośnie wysokości zadośćuczynienia jedynie pomocniczo można się odwołać do orzecznictwa dotyczącego art. 445 kc. Wynika to z faktu, że art. 446 par. 4 kc nie wiąże wystąpienia krzywdy ze szkodą ujętą w kategoriach medycznych. I tak, w wyroku z dnia 26 lutego 1962 r. ((...), OSNCP 1963 nr 5,

poz.107) Sąd Najwyższy stwierdził, iż „zadośćuczynienie z art. 445 kc ma przede wszystkim charakter kompensacyjny i tym samym jego wysokość musi przedstawiać jakąś ekonomicznie odczuwalną wartość”. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1998 r. (II CKN 756/97) „treść art. 445 pozostawia – z woli ustawodawcy - swobodę sądowi orzekającemu w ustalaniu wysokości zadośćuczynienia i pozwala – w okolicznościach rozpoznawanej sprawy – uwzględnić indywidualne właściwości i subiektywne odczucia osoby pokrzywdzonej”. Jak słusznie zwrócił uwagę Sąd Apelacyjny w Łodzi w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 kwietnia 2010 r. (I ACa 178/10) – mierzenie skali cierpienia osoby, która nie doznała uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia, pozostaje poza możliwościami dowodowymi Sądu i zakładu ubezpieczeń. Tym samym zadośćuczynienie ma kompensować nie tyle doznany ból spowodowany śmiercią osoby bliskiej, lecz przedwczesną utratę członka rodziny. Nie oznacza to jednak, że nie należy brać pod uwagę takich okoliczności jak: poczucie osamotnienia, cierpienie moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rola jaką w rodzinie pełniła osoba zmarłego, stopień w jakim pozostali członkowie rodziny będą umieli odnaleźć się w nowej rzeczywistości i na ile zdolni są zaakceptować obecny stan rzeczy. Należy za Sądem Apelacyjnym w Łodzi powtórzyć, że z uwagi na ciężar gatunkowy dobra osobistego w postaci prawa do życia w rodzinie, powinno ono w hierarchii wartości zasługiwać na wzmożoną w porównaniu z innymi dobrami ochronę. Naruszenie tego dobra stanowi dalece większą dolegliwość psychiczną dla członka rodziny zmarłego, niż w przypadku innych dóbr, a jej skutki rozciągają się na całe życie osób bliskich.

W ocenie Sądu, przyznane powodom w toku postępowania likwidacyjnego kwoty zadośćuczynienia, nie rekompensują w całości doznanych przez nich krzywd. Nie ulega wątpliwości, iż powodowie należą do kręgu najbliższych członków rodziny, spełniając tym samym warunki podmiotowe przewidziane w art. 446 par. 4 kc. Zażyłość relacji łączących powodów ze zmarłym P. Ś., przedstawiona w zeznaniach samych powodów, znajduje potwierdzenie choćby w dowodach w postaci zeznań świadków B. M., A. W. i W. C. (zarejestrowane na rozprawie w dniu 27 marca 2019 r.), a także dokonanych przez Sąd obserwacjach ich zachowań w czasie składania zeznań. Nie ulegało wątpliwości, że więzi każdego z powodów ze zmarłym P. Ś. były serdeczne i harmonijne, cechowały je uczucia miłości. Powodowie byli niezmiernie zaskoczeni przedwczesną śmiercią P. Ś., odczuwali smutek i żal. Cierpienia psychiczne powodów były charakterystyczne dla stanu żałoby. Przy czym w przypadku powódki A. Ś. (żony zmarłego) cierpienia te były bardziej intensywne, długotrwałe i początkowo przekraczały typową żałobę. Typową żałobę powódka zaczęła odczuwać dopiero po upływie około siedmiu miesięcy od śmierci męża.

Sąd nie znalazł jakichkolwiek podstaw do zakwestionowania zeznań powodów oraz zeznań świadków w tej części, w której dotyczą one rozmiaru krzywdy powodów po stracie osoby bliskiej, albowiem są one szczere, spójne, konsekwentne i logiczne. Zdaniem Sądu, nic nie przemawiało jednak w sprawie za przyjęciem, aby śmierć P. Ś. pociągnęła za sobą zmiany w stanie zdrowia psychicznego u któregokolwiek z powodów. Rokowania na przyszłość wobec każdego z powodów należało uznać za optymistyczne. U każdego z nich nastąpiła reorganizacja, będąca ostatnim stadium żałoby, wszyscy spełniają obecnie prawidłowo swoje role społeczne.

Dla ustalenia skutków, jakie dla powodów spowodowała śmierć P. Ś., ewentualnych negatywnych przeżyć związanych z nagłą utratą osoby bliskiej oraz wpływu doznanej krzywdy na ich życie i codzienne funkcjonowanie, niewątpliwym wpływ miała opinia biegłej psycholog M. M.. W przekonaniu Sądu, biegła dokonała analizy dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy oraz przeprowadziła wywiady z powodami zgodnie z doświadczeniem zawodowym oraz wskazaniem wiedzy z zakresu psychologii, a następnie wyciągnęła adekwatne i logiczne wnioski. W świetle opinii biegłej nie ulega wątpliwości, że pomiędzy powodami i P. Ś. istniała silna, pozytywna, stabilna i trwała więź. Jego śmierć wywołała u powodów intensywną reakcję emocjonalną, poznawczą i behawioralną. Wiązała się z dotkliwą i bolesną stratą, traumą. Była to sytuacja nagła, nieoczekiwana, na którą powodowie nie byli w żaden sposób przygotowani. W związku z tym zareagowali silnymi, wyjątkowo przykrymi emocjami, napięciem, smutkiem i rozpaczą. Niemniej jednak obecnie powodowie są stabilni emocjonalnie, nie ujawniają symptomów zaburzeń psychicznych, prawidłowo funkcjonują w swoich rolach społecznych. Proces żałoby powodów zakończył się. W ocenie Sądu Okręgowego, przedmiotowa opinia jest jasna i wyczerpująca, dlatego należało ją podzielić i uznać za pełnowartościowy materiał dowodowy.

Mając na uwadze powyższą argumentację, Sąd doszedł do przekonania, iż adekwatnymi do rozmiaru doznanych przez powodów krzywd będą następujące kwoty:

- w przypadku powódki A. Ś. łączna kwota 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią męża P. Ś.,
- w przypadku powodów U. Ś. i K. Ś.: łączna kwota po 80.000 zł na rzecz każdego z nich tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią ojca P. Ś..

W toku postępowania likwidacyjnego na rzecz powódki A. Ś. wypłacone zostało zadośćuczynienie w kwocie 34.450 zł (śmierć męża), dlatego też Sąd zasądził na jej rzecz tytułem uzupełniającego zadośćuczynienia kwotę **65.550 zł.**

Na rzecz powodów U. Ś. i K. Ś. wypłacone zostały zadośćuczynienia w kwocie po 23.600 zł na rzecz każdego z nich (śmierć ojca), dlatego też Sąd zasądził na rzecz każdego z nich tytułem uzupełniającego zadośćuczynienia kwotę **56.400 zł.**

Ponad wskazane powyżej kwoty, roszczenie każdego z powodów, w części obejmującej zadośćuczynienie, jako wygórowane zostało oddalone.

Roszczenia powodów A. Ś., U. Ś. i K. Ś. o przyznanie i wypłatę zadośćuczynienia, zostały zgłoszone w piśmie z dnia 12 listopada 2018 r., które wpłynęło do pozwanego towarzystwa w dniu 19 listopada 2018 r. (k. 42). W ocenie Sądu Okręgowego, nie było żadnych uzasadnionych powodów, dla których pozwany w okresie ustawowego terminu 30 dni nie wypłacił powodom adekwatnej do rozmiaru krzywdy kwoty zadośćuczynienia, tj. 100.000 zł na rzecz powódki A. Ś. i po 80.000 zł na rzecz powodów U. Ś. i K. Ś.. Oznacza to, że powyższe kwoty winny być wypłacone powodom w terminie do dnia 19 grudnia 2018 r. Skoro pozwany zaspokoił do chwili obecnej roszczenia powodów jedynie częściowo, to oznacza, że od dnia 20 grudnia 2018 r. pozostawał w zwłoce z wypłatą brakującej części zadośćuczynienia. Dlatego też od przyznanych na rzecz każdego z powodów kwot, Sąd zasądził ustawowe odsetki za opóźnienie od dnia 20 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty.

Zgodnie z art. 446 par. 1 kc „jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, zobowiązany do naprawienia szkody powinien zwrócić koszty leczenia i pogrzebu temu, kto je poniósł”. Powódka A. Ś. tak w toku postępowania likwidacyjnego, jak również w przedmiotowej sprawie, udokumentowała wydatek na wykonanie nagrobka na grobie męża oraz na wykonanie kostki wokół grobu. Na tę okoliczność przedstawiła fakturę nr (...) r., wystawioną w W. w dniu 16 sierpnia 2018 r. na kwotę 8.000 zł (k. 44). W sytuacji, kiedy powódka należycie wywiązała się ze swojego ustawowego obowiązku i na okoliczność jednego z szeroko rozumianych kosztów pogrzebu przedstawiła dokument w postaci faktury, ciężar dowodu, że przedstawiona faktura nie dokumentuje rzeczywistych poniesionych na ten cel środków, bądź że koszty te nie odpowiadają lokalnym zwyczajom, przeniesiony został skutecznie na stronę pozwaną. Tymczasem w zakresie tego roszczenia, w odpowiedzi na pozew pozwane towarzystwo ubezpieczeń poprzestało jedynie na przytoczeniu jednego z orzeczeń Sądu Najwyższego i na lakonicznym stwierdzeniu, że „nie może budzić wątpliwości, iż koszty przedstawione przez powódkę nie są adekwatne do norm przyjętych w społeczności, w której żył zmarły (...)” (k. 75). Wbrew temu, co twierdzi pozwany, jedyna rzecz, która rzeczywiście nie może budzić wątpliwości to to, że pełnomocnik pozwanego w żaden sposób nie wywiązał się z obowiązku, który w tym zakresie ciążył na nim z mocy art. 6 kc! Na próżno poszukiwać jakichkolwiek dowodów, w oparciu o które pełnomocnik pozwanego twierdził, że poniesiona przez powódkę na wykonanie nagrobka kwota 8.000 zł, nie jest adekwatna do norm przyjętych w społeczności, w której żył zmarły. Skoro zatem powódka zawnioskowała o zwrot m.in. kwoty 8.000 zł już w piśmie z dnia 31 grudnia 2018 r. (k. 43), a decyzją z dnia 18 stycznia 2019 r. niezasadnie odmówiono jej wypłaty całej kwoty (k. 48), to zasadnym było zasądzenie na rzecz powódki odsetek ustawowych od kwoty 4.000 zł właśnie od dnia decyzji, tj. od 18 stycznia 2019 r.

Zgodnie z art. 446 par. 3 kc "sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej". W okresie poprzedzającym wprowadzenie do krajowego porządku prawnego normy art. 446 par. 4 kc, orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz

sądów powszechnych było zgodne i stało na stanowisku, że stosowne odszkodowanie przewidziane w art. 446 par. 3 kc obejmowało zarówno szkody o charakterze materialnym, jak również trudne do obliczenia szkody, które nie mają charakteru materialnego, ale polegają na obiektywnym pogorszeniu sytuacji życiowej konkretnej osoby. Twierdzono, że śmierć bezpośrednio poszkodowanego może wywołać liczne następstwa dla członków jego rodziny, jak np. uczucie osamotnienia, osłabienie energii życiowej i przyspieszenie choroby. Pogorszenie sytuacji życiowej mogło zatem polegać nie tylko na pogorszeniu obecnej sytuacji materialnej, lecz także na utracie realnej możliwości polepszenia warunków życia. Pogorszenie ujmowano zatem jako doznanie silnego wstrząsu psychicznego na skutek tragicznej śmierci osoby najbliższej, co pociąga za sobą osłabienie aktywności życiowej, zwiększenie wydatków. Nie było oczywiście możliwe ściśle, pieniężne wyliczenie rozmiarów szkód i dlatego też art. 446 par. 3 kc posługuje się sformułowaniem „stosownego odszkodowania”. W doktrynie prawa cywilnego ugruntowane było stanowisko, że pogorszenie sytuacji życiowej, przewidziane w art. 446 par. 3 kc, zachodzi zarówno wtedy, gdy szkody spowodowane przez śmierć osoby najbliższej mają w pewnym stopniu charakter materialny, jak i wówczas, gdy szkody te takiego charakteru nie mają, lecz polegają na obiektywnym pogorszeniu sytuacji życiowej danej osoby.

W aktualnym orzecznictwie sądów powszechnych słusznie zarysowuje się wyraźna tendencja, zwłaszcza po wprowadzeniu do porządku prawnego normy art. 446 par. 4 kc, do węższego ujmowania instytucji „stosownego odszkodowania w związku ze znacznym pogorszeniem sytuacji życiowej”. Stąd wniosek, że odszkodowanie z art. 446 par. 3 kc ma rekompensować stratę w sferze majątkowej wywołaną śmiercią osoby bliskiej, a nie krzywdę spowodowaną cierpieniami psychicznymi na skutek śmierci osoby bliskiej. Tego rodzaju krzywda podlega bowiem kompensacie na podstawie art. 446 par. 4 kc. Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej obejmuje niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków zmarłego, jak też zmiany w sferze dóbr niematerialnych, ale tylko takie, które wpływają na ich sytuację materialną, nie obejmują natomiast krzywd niemajątkowych.

Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie przekonuje, że wskutek śmierci męża P. Ś. rzeczywiście doszło w jakimś zakresie do pogorszenia sytuacji życiowej powódki A. Ś., ale pogorszeniu temu nie można przypisać cechy, która pozwalałaby określić uszczerbek majątkowy z tego tytułu mianem „znacznego”. Powódka powróciła do prawidłowego pełnienia ról społecznych. Jest w zasadzie samodzielna, dość zaradna, aktywna, pracuje zarobkowo, utrzymuje kontakty z najbliższą rodziną. Z kolei w zakresie cięższych prac związanych z utrzymaniem posesji i gromadzeniem opału na zimę, jest wyręczana przez swojego syna K. Ś.. Dlatego też w zakresie żądania zasądzenia na jej rzecz stosownego odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, powództwo jako nieudowodnione podlegało oddaleniu.

Sąd oddalił również żądanie powódki A. Ś. dotyczące renty (alimentacyjnej) z tytułu pogorszenia się na skutek śmierci męża sytuacji majątkowej powódki.

Zgodnie z treścią art. 446 par. 2 kc - osoba, względem której ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny, może żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody renty obliczonej stosownie do potrzeb poszkodowanego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego przez czas prawdopodobnego trwania obowiązku alimentacyjnego. Takiej samej renty mogą żądać inne osoby bliskie, którym zmarły dobrowolnie i stale dostarczał środków utrzymania, jeżeli z okoliczności wynika, że wymagają tego zasady współżycia społecznego. Poza przesłankami odpowiedzialności deliktowej żądający przyznania renty obligatoryjnej musi udowodnić, że na zmarłym ciążył wobec niego obowiązek alimentacyjny. Krąg podmiotów uprawnionych do renty wyznacza istnienie obowiązku alimentacyjnego, obciążającego zmarłego w stosunku do osoby pośrednio poszkodowanej przez jego śmierć. W przypadku, gdy renty dochodzi wdowa lub wdowiec po zmarłym, punktem wyjścia jest niewątpliwie art. 27 krio, który nakłada na osoby pozostające w związku małżeńskim powinność zaspokajania potrzeb założonej rodziny, stanowiąc również poniekąd źródło obowiązku alimentacyjnego małżonków względem siebie. Roszczenie o zasądzenie renty alimentacyjnej ma charakter odszkodowawczy, ale ponieważ ma kompensować korzyści, jakie uprawniony utracił przez śmierć poszkodowanego, jego zakres wyznaczają okoliczności prawnie relewantne dla ustalenia wysokości świadczenia alimentacyjnego. Renta odszkodowawcza ma na celu wyrównanie szkody poniesionej przez śmierć osoby obowiązanej do alimentacji.

W ocenie Sądu, w rozpoznawanej sprawie szkoda ta została w pełni zrekompensowana rentą rodzinną, która została powódce przyznana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Z zeznań powódki A. Ś. wynikało, że w okresie bezpośrednio poprzedzającym wypadek, jej mąż P. Ś. pracował jako robotnik drogowy i otrzymywał wynagrodzenie za pracę w kwocie około 1.800 zł netto miesięcznie. Nie miał dodatkowych, odpłatnych zajęć i nigdzie nie dorabiał. Z otrzymywanego wynagrodzenia za pracę, kwotę 600 zł regularnie przeznaczal na opłaty eksploatacyjne domu mieszkalnego i swoje drobne potrzeby. Powódka zeznała, że mąż co miesiąc przekazywał jej ze swojego wynagrodzenia kwotę 1.200 zł. Co ważne – jak zeznała powódka – przeznaczala tę kwotę na potrzeby swoje i potrzeby męża. Kupowała za nią artykuły żywnościowe, odzież, obuwie. Wspierała też swoją córkę U., która otrzymywała od rodziców od 300 do 400 zł miesięcznie. Gdyby nawet założyć wariant dla powódki najbardziej korzystny, że równo połowa powyższej kwoty przeznaczana była co miesiąc na jej potrzeby, to otrzymalibyśmy kwotę 600 zł miesięcznie (połowa z kwoty 1.200 zł). Należałoby ją również powiększyć o część kwoty 600 zł, z której P. Ś. ponosił miesiąc w miesiąc koszty eksploatacyjne domu mieszkalnego. Nie ulega jednak wątpliwości, że w zakresie tych wydatków w równym stopniu korzystali wszyscy członkowie rodziny, ponieważ – jak wynikało z zeznań U. Ś. i K. Ś. – zamieszkiwali oni w domu rodzinnym nieodpłatnie. Uzasadniona zatem byłaby konstatacja, że w części kosztów eksploatacyjnych domu, powódka A. Ś. korzysta z dochodów męża w kwocie nie wyższej niż 100 zł miesięcznie. Daje to zatem łącznie maksymalną kwotę 700 zł miesięcznie, którą P. Ś. przeznaczal na usprawiedliwione potrzeby swojej żony.

Należy zdecydowanie podkreślić, że zasądzona na podstawie art. 446 par. 2 kc renta nie może być wyższa od kwoty, którą zmarły byłby zobowiązany świadczyć z tytułu obowiązku alimentacyjnego. Nie ulega zatem wątpliwości, że przyznana i wypłacana przez ZUS na rzecz powódki renta rodzinna w kwocie 1.200 zł miesięcznie, z nawiązką rekompensuje obecnie powódce A. Ś. szkodę majątkową w tym zakresie, będącą wynikiem śmierci męża.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 kpc uznając, że zaistniały przesłanki do ich stosunkowego rozdzielenia. Z uwagi na istniejące pomiędzy powodami współuczestnictwo formalne, koszty procesu powinny być rozdzielone pomiędzy pozwanego i każdego z powodów oddzielnie.

Powódka A. Ś. wygrała sprawę w 49% (dochodziła łącznej kwoty 141.500 zł, 85.500 + 4.000 + 40.000 + 12.000, a zasądzona została na jej rzecz kwota 69.550 zł), a w odniesieniu do niej pozwany wygrał sprawę w 51%. Na koszty poniesione przez powódkę składały się następujące kwoty: 5.400 zł – minimalne wynagrodzenie pełnomocnika z tytułu zastępstwa procesowego i 17 zł – opłata skarbową od pełnomocnictwa, co łącznie daje kwotę 5.417 zł. I teraz, 49% z tej wartości, to kwota 2.654,33 zł. W odniesieniu do powódki A. Ś. pozwany poniósł koszty, na które składały się następujące kwoty: 5.400 zł – minimalne wynagrodzenie pełnomocnika z tytułu zastępstwa procesowego i 17 zł – opłata skarbową od pełnomocnictwa. I teraz, 51% z tej wartości, to kwota 2.762,67 zł. Różnica obu powyższych kwot daje kwotę 108,34 zł na korzyść pozwanego (...) S.A. Opłata od pozwu w odniesieniu do łącznej kwoty roszczeń dochodzonych przez powódkę A. Ś., to kwota 7.075 zł. Powódka uiściła dotychczas część tej kwoty, tj. 5.975 zł. Powódka A. Ś. przegrała sprawę w 51%, co oznacza, że winna ponieść opłatę od pozwu do kwoty 3.608,25 zł (51% z kwoty 7.075 zł). Pozwany przegrał sprawę w 49%, co oznacza, że winien ponieść opłatę od pozwu do kwoty 3.466,75 zł. Jak podniesiono powyżej, powódka uiściła z tytułu opłaty od pozwu kwotę 5.975 zł, a biorąc pod uwagę wynik sprawy, winna ją ponieść do kwoty 3.608,25 zł. Różnica powyższych kwot, to kwota 2.366,75 zł. Zatem pozwany winien zwrócić powódce A. Ś. kwotę 2.366,75 zł tytułem częściowego zwrotu opłaty od pozwu, a sam mógł oczekiwać od powódki, jak omówiono powyżej, zapłaty na swoją rzecz kwoty 108,34 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Różnica powyższych kwot daje na korzyść powódki A. Ś. kwotę 2.258,41 zł.

Powodowie U. Ś. i K. Ś. wygrali sprawę w 74% każde z nich (dochodzili kwot po 76.400 zł, a zasądzona została na rzecz każdego z nich kwota 56.400 zł), a w odniesieniu do każdego z nich pozwany wygrał sprawę w 26%. Na koszty poniesione przez powodów składały się następujące kwoty: 5.400 zł – minimalne wynagrodzenie pełnomocnika z tytułu zastępstwa procesowego, 17 zł – opłata skarbową od pełnomocnictwa i 3.820 zł – opłata od pozwu, co łącznie daje kwotę 9.237 zł w odniesieniu do każdego z powodów. I teraz, 74% z tej wartości, to kwota 6.835,38 zł. W odniesieniu do powodów pozwany poniósł koszty, na które składały się kwoty: 5.400 zł – minimalne wynagrodzenie

pełnomocnika z tytułu zastępstwa procesowego i 17 zł – opłata skarbową od pełnomocnictwa, co łącznie daje kwotę 5.417 zł. I teraz, 26% z tej wartości, tj. z kwoty 5.417 zł, to kwota 1.408,42 zł. Różnica obu powyższych kwot daje kwotę po 5.426,96 zł na korzyść powodów U. i K. Ś.

Koszty opinii biegłej Sąd rozliczył przyjmując jako wartość przedmiotu sporu całość dochodzonego roszczenia przez wszystkich powodów, ponieważ w jednakowej mierze skorzystali oni z tego dowodu, bez względu na kwoty dochodzone przez każdego z nich. Łącznie powodowie dochodzili wartości 294.300 zł, a zasądzona została na ich rzecz łączna kwota 182.350 zł, co oznacza że wygrali sprawę w 62%, a pozwany wygrał ją w 38%. W toku sprawy powodowie uiścili zaliczkę na poczet opinii biegłej w kwocie 1.500 zł (k. 142), która w całości pokryła wynagrodzenie biegłej za sporządzenie opinii w kwocie 1.037,20 zł (k. 182). Biorąc pod uwagę procentowy rozkład wyniku postępowania, powodowie powinni ponieść koszty opinii do łącznej kwoty 394,14 zł (1.037,20 x 38%), a pozwany do kwoty 643,06 zł (1.037,20 x 62%). Zatem z tego tytułu należy się powodom zwrot kwoty 643,06 zł (1.037,20 – 394,14), co w rozbięciu na każdego z powodów daje kwotę po 214,35 zł (643,06 podzielić na 3).

Ostatecznie, kwotę należną powódce A. Ś. (2.258,41 zł) należało podwyższyć o kwotę 214,35 zł, zasądzając tym samym na jej rzecz od pozwanego kwotę 2.472,76 zł. Z kolei należne na rzecz powodów U. Ś. i K. Ś. kwoty (5.426,96 zł) należało również podwyższyć o kwotę 214,35 zł, zasądzając na rzecz każdego z nich od pozwanego kwotę 5.641,31 zł.

Jak podniesiono powyżej, na zasądzoną od pozwanego na rzecz powódki A. Ś. kwotę z tytułu częściowego zwrotu kosztów procesu, składała się m.in. kwota 2.366,75 zł stanowiąca zwrot z tytułu poniesionej przez powódkę opłaty od pozwu. Finalnie, w odniesieniu do powódki A. Ś., pozwany winien uiścić opłatę od pozwu w kwocie 3.466,75 zł, a zatem należało pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1.100 zł tytułem brakującej opłaty od pozwu od uwzględnionej części powództwa.

Sąd zwrócił również powodom ze Skarbu Państwa (kasy Sądu Okręgowego w Siedlcach) kwotę 462,80 zł, stanowiącą niewykorzystaną część zaliczki na poczet dowodu z opinii biegłej.

Mając na uwadze powyższą argumentację, Sąd na podstawie art. 446 par. 2, 3 i 4 kc – orzekł jak w wyroku.